

NY MARINARKEOLOGISK UNDERVISNING I DANMARK

Av Christer Westerdahl.

Som bekant är jag sedan 1991 den ende innehavaren av en fast universitetslärartjänst i marinarkeologi i Norden. Undervisningen äger rum vid universitetet i Köpenhamn. Det kan vara dags att komma med en kort redovisning av profilen.

Sedan 1992 pågår permanent undervisning i ämnet marinarkeologi som en 2-årig överbyggnad till vanlig arkeologi (i Danmark är grundkursen minst 3 år). Ämnet får dessutom i år en självständig studieordning, vilket gör dess ställning friare. Vi hoppas på att skapa "moduler" som gör det möjligt för den som kommer från annat håll att läsa ett år i Köpenhamn och sedan avsluta studiet "hemma" med ett större vetenskapligt uppsatsarbete. Examinationskraven är dock ännu lite knepiga att avgöra och förutsätter förhandlingar med berörda institutioner. Andra moduler än de två nämnda nedan omfattar teknik (dvs erfarenhet av dykning med grundcertifikat eller annan teknisk färdighet, t ex uppmätning av allmogebåtar), stenåldersboplatser under vatten och populärvetenskaplig förmedling. Allt redovisas i skriftlig form.

Jag handleder för närvarande inte bara studenter vid Köpenhamnsuniversitet utan även andra, fastän gruppen ännu är liten. De aktuella lärosätena

är för närvarande Lund, Århus och i viss mån Kiel. Förutom undervisningen och handledningen här har jag ett mycket nära samarbete med Skibshistorisk laboratorium och Vikingeskibshallen i Roskilde, och på senare tid även god kontakt med Skov- og Naturstyrelsens kulturhistoriska kontor. Utan detta skulle fältverksamheten för studenterna för närvarande vara en omöjlighet.

Kursens två tyngdpunkter gäller 1) skeppshistoria (materiell kultur som samhällspegel) och 2) det maritima kulturlandskapet (det maritima samhällets transportgeografi). I runda tal tar de varsin termin (1-2 dagar per undervisningsvecka, d v s 12-16 huvudföreläsningar med olika fastställda-dvs återkommande-ämnen) och avslutas med en mindre uppsats. Därtill skapas från och med i höst ett seminarium i maritim arkeologi, som löper parallellt med undervisningen.

Fältundervisning och praktik sker genom antingen undersökning av skeppsvrak eller stenåldersboplatser under vatten. Som jag påpekade ovan sker detta genom andra institutioner, men med god samarbetsanda. Vi planerar dessutom för en 10-dagars exkursion med några års mellanrum. Närmast står Polen på programmet.

De enskilda föreläsningssärmena

och seminarierna söks genomsyras av följande perspektiv: Det maritimhistoriska perspektivet (vilket inte är någon självklarhet!)

Samhällsteori kring förhistoriska och tidighistoriska transportsystem. Statsbildningsprocess och transportteori. Begreppsbyggnad och källkritik inom maritim arkeologi

Teritoriella och sociala aspekter (hierarki/försvar/militärt) Teoretiska problem kring utbyte/utväxling-"handel" och kring andra maritima "ekonomier" (näringar av typ fiske, säljakt etc).

Transportredskap och därtill knutna element som symboler. Sociala nivåer och organisationsformer i maritima samhällen (organisationsmönster, skutlag, sjöfarargillen, maktutövare). Kognitiva processer i maritima samhällen (språk, ortnamn, navigation).

Efter att i oherrens många år ha kämpat för en självständig ställning för den maritima arkeologin är det en överraskning att finna hur man mer och mer strävar att integrera den inte bara i den allmänna arkeologin utan i den allmänna humanistiskt/samhällsvetenskapliga sfären.

Christer Westerdahl, universitetslektor i marinarkeologi, Institutet för forhistorisk och klassisk arkeologi Vandkunsten 5, DK-1467 Köpenhamn